

HOU JE GRASMAT EN SPUITLOKAAL GESLOTEN

Gras vormt een belangrijk aandeel in de ruwvoederwinning bij de Vlaamse veehouders, zowel onder de vorm van tijdelijk als blijvend grasland. Je mag er niet van uitgaan dat dit een gemakkelijke teelt is. Sommige landbouwers oogsten wel vijf, zes tot zeven keer gras per jaar. Er moet met andere woorden veel zorg en aandacht besteed worden aan deze teelt, die voor landbouwers een grote economische meerwaarde biedt. – *Geert Rombouts, Departement Landbouw en Visserij & Alex De Vliegher, ILVO*

Ecologisch heeft gras een aantal voordelen. Het zorgt immers voor de opslag van koolstof (C) in de bodem en door diezelfde bodem permanent te bedekken wordt het risico op erosie kleiner. Door de permanente groenbedekking zorgt gras ervoor dat de uitspoeling van stikstof (N) in de wintermaanden wordt beperkt. Gras heeft ook een esthetische functie. Zo kleurt het in de lente en de vroege zomer het landschap mooi groen. In het kaderstuk (p. 30) gaan we dieper in op de typische kenmerken van de grasplant. Gras vormt een dichte zode zodat andere planten (onkruiden) weinig kans hebben om zich te ontwikkelen. Bovendien vormt gras voortdurend nieuwe scheuten. Hierdoor kan men gras wel jaarlijks 5 tot 6 maal maaien. Het gras in een jong

stadium maaien of begrazen bevordert bovendien de uitstoeling. Het gras mag wel niet te kort gemaaid of begraasd worden, want zonder blad is er geen groei. Het blad is immers de motor van de groei. Het beste gras groeit in het voorjaar en na de winter vormt gras nieuwe wortels. Dankzij de koude nachten en voldoende zonlicht in het voorjaar worden veel suikers gevormd. Gras verbruikt veel water (300 liter voor 1 kg drogestofproductie) en is een gulzige eter (gras neemt bij bemesting alle nutriënten direct op). Er is daardoor weinig risico op nutriëntenverlies. In ruil levert gras een hoge voederwaarde en is het een belangrijke eiwitbron. Gras is een milieuvriendelijke teelt.

Management en kwaliteit

Goed graslandmanagement steunt op vier pijlers.

Goed grasbestand. Zorg voor een goed grasbestand. Onderhoud en in het bijzonder het gesloten houden van de grasmat spelen hierbij een belangrijke rol. Is graslandvernieuwing aangewezen, zorg ervoor dat het correct gebeurt.

Snelle groei. Zorg ervoor dat het gras snel (her)groeit. Op het ideale tijdstip de juiste hoeveelheid bemesten en de gras hoogte monitoren zijn nodig om het gepaste moment van beweiden of maaien te bepalen.

Hoeveelheid en smaak. Zorg voor voldoende en smakelijk gras voor de runderen, schapen of paarden. De smakelijkheid wordt bepaald door het

suikergehalte van het gras. Het groeiseizoen, de bemesting, de weersomstandigheden en het tijdstip van maaien hebben hierop een invloed. Vermijd ook kroonroest in augustus door de grasgroei te stimuleren met een kleine dosis stikstof en de keuze van resistente rassen.

Optimale benutting. Zorg voor een optimale benutting (vertering): verstrek hiertoe een uitgebalanceerd rantsoen.

Graslandvernieuwing

Een kwaliteitsvolle grasmat bevat minimaal 75% goede grassen. Indien dit niet het geval is, moet de veehouder zich de vraag stellen of hij ofwel moet scheuren en opnieuw inzaaien ofwel doorzaaien. De sleutel tot succes bij goed graslandbeheer is de zode gesloten houden. Uitstoeeling moet blijvend gestimuleerd worden in combinatie met onkruidbeheersing. Elke open plek in de grasmat is 'het begin van het einde'. Mollen, een te zware snede, te kort maaien of insporing door

twee soorten zou misschien 'the best of both worlds' kunnen samenbrengen. De laatste jaren is er ook meer aandacht voor rietzwenkgras voor maailand. Voor schapen en paarden zijn roodzwenkgras en gazontypes met Engels raaigras ook geschikt omdat deze kort afgrazen beter verdragen. Tetraploïde Engelse raaigrassen geven doorgaans iets lagere opbrengsten maar zijn smakelijker en leiden tot hogere droge stofopnames. Raadpleeg de Belgische rassenlijst voor meer info (www.ilvo.vlaanderen.be/rassenlijst).

Nutriëntenvoorziening

Gras heeft stikstof nodig om te kunnen groeien en om eiwit te kunnen aanleveren. Toevoer van dit macronutriënt gebeurt via de mineralisatie van organische stof (bladresten, dode wortels, stoppels), via toediening van dierlijke mest en van minerale meststoffen. De stikstofinhoud van dierlijke mest varieert nogal en via

een ideale teelt voor de uitputting van P. De afvoer van dit nutriënt is evenredig met de opbrengst van gras. Kalium (K) is nodig voor het transport van water en voedingsstoffen. In urine van runderen wordt veel K teruggevonden. De reden hiervoor is dat de behoefte van gras voor kalium (potas) zesmaal hoger ligt dan die van runderen. Op een graasweide is de behoefte aan kalium lager dan op een maaiweide. Klaver heeft nog een grotere behoefte aan kalium dan gras. Opgelet met een overmaat aan kalium, want het heeft een antagonistische werking met magnesium (Mg). Magnesium is verantwoordelijk voor de vorming van bladgroen en is net zoals fosfor moeilijk opneembaar uit een koude bodem. Bij een gebrek aan Mg moet men alert zijn voor het optreden van kopziekte. Zwavel (S) zorgt voor de grasgroei en de eiwitkwaliteit. In de lente zou meer opbrengst kunnen worden verwezenlijkt door een extra bemesting met S. Zwavel heeft een

Bij bemesting neemt gras meteen alle nutriënten op.

zware machines kunnen open plekken veroorzaken. Graslandvernieuwing moet een weloverwogen keuze zijn. Want vernieuwing betekent een dure investering en opbrengstverlies in het jaar van aanleg. Bij vernieuwing is het belangrijk om de oorzaken van de minder goede zode weg te nemen. Indien nodig kan glyfosaat selectief worden ingezet tegen probleemkruiden. Je kan het best de oude zode oppervlakkig versnipperen en een aangedrukt, vlak fijn zaaibed aanleggen. De zaaidiepte van gras is 2 tot 3 cm, die van klaver 0,5 tot 1 cm. Afhankelijk van men kiest voor het zaaien van diploïde of tetraploïde grassen, of een mengsel van beide, volstaat een zaaidichtheid van 30 tot 40 kg per ha.

Soorten grassen

De meest geschikte grassoorten voor landbouwkundige doeleinden zijn Engels raaigras, beemdlangbloem, timothee en veldbeemdgras. Veldbeemdgras scoort beter voor droogtetolerantie en zode-dichtheid dan Engels raaigras. Engels raaigras is dan weer bekend wegens zijn hoge opbrengsten, smakelijkheid en goede vertering. Een combinatie van deze

TYPISCH KENMERKEN VAN GRAS

- Gras vormt een dichte zode;
- Gras vormt voortdurend nieuwe scheuten (groei-punten);
- Het blad is de motor van de groei;
- Jong gras heeft een hoge voederwaarde;
- Het beste gras groeit in het voorjaar;
- Na de winter vormt gras nieuwe wortels;
- Gras verbruikt veel water;
- Gras is een gulzige eter;
- Gras is een belangrijke eiwitbron;
- Gras is een milieuvriendelijke teelt.

een inschatting probeert men de vrijstelling van N te bepalen. Minerale meststoffen daarentegen zorgen voor een snelle opname van de N. De toediening gebeurt altijd in fracties (bijvoorbeeld na iedere maai- of graasbeurt). Een combinatie van gras met klaver zorgt ervoor dat vanaf de derde snede geen N meer hoeft te worden toegediend. Rode klaver is enkel geschikt voor grasland in maai-beheer. Bij een mengsel met witte klaver is zowel maaien als grazen mogelijk.

Fosfor (P) zorgt voor de wortelvorming van het gras en is in het overgrote deel van de Vlaamse bodems ruimschoots aanwezig. In koude gronden is de opname van fosfor door planten moeilijk. Gras is

antagonistische werking met selenium (Se). Natrium (Na) is het element dat een belangrijke invloed heeft op de smaak van gras. Koper (Cu), kobalt (Co), boor (B) en selenium (Se) zijn micro-elementen die niet uit het oog mogen verloren worden. Meer informatie vind je in de praktijkgids bemesting module 'Grasland en voeder-gewassen' op lv.vlaanderen.be > Voorlichting > Publicaties > Praktijkgidsen

Oogst

Bemesting, groeistadium en weersomstandigheden bepalen sterk de kwaliteit van het (geoogste) gras. Een oogst kort na bemesting (minder dan drie weken) moet vermeden worden. Een ruweiwitge-

halte (RE) van 18 tot 20% en een ruwcelstofgehalte (RC) van ongeveer 24% zijn ideaal. Oogsten na een donkere periode is nadelig voor het suikergehalte. Eén dag volle zon is al voldoende om de suiker in het gras een boost te geven. Stengelgras is nadelig voor de voederwaarde en voor de hergroei en zode van het gras. De beweidingstrategie moet aangepast zijn aan de diersoort en zodanig georganiseerd zijn dat dichtheid van de zode wordt gestimuleerd. Ideaal is om beweiden af te wisselen met maaien. Paarden en schapen laat je best niet te kort grazen. Zorg voor geen al te hoge veebezetting bij natte weersomstandigheden. De kans dat de zode vertrappeld wordt is groot, met schade tot gevolg. Om de smakelijkheid en de hergroei te bevorderen, is het belangrijk om na begrazing de bossen te maaien en daarna een maaisnede te nemen. Bij het maaien van grasland is het belangrijk om niet te kort en met scherpe messen te maaien. Een korte veldperiode zorgt voor een snellere hergroei. Zware sneden en frequent na elkaar maaien zorgen voor een sterk uitgedunde zode.

Pure maaipercelen hebben aldus de neiging tot uitdunnen en vernieuwing is sneller aangewezen. Maaien of oogsten onder natte condities zijn nefast voor de hergroei (denk aan insporing).

Onderhoud

Een goed onderhouden grasmat vraagt weinig tot geen gewasbeschermingsmiddelen. Indien de landbouwer aan graslandvernieuwing heeft gedaan, moet hij het jonge gras snel gaan 'toppen'. Op die manier wordt de uitstoeling van het gras bevorderd en bestrijdt men jonge dicotyle onkruiden. Maar bij aanleg in het voorjaar is een bespuiting toch vaak nodig. Vermijd in elk geval zaadvorming van ridderszuring. Mollen veroorzaken open plekken, waar onkruiden zich ideaal kunnen vestigen. Mollen vangen is aangewezen. Gras moet voldoende aandacht krijgen vóór en tijdens de winter. Laat gras op een graslengte van ongeveer 8 tot 10 cm de winter ingaan en 10 tot 12 cm bij inzaai in het najaar. Let op met schapen en paarden: zij eten het gras vaak te kort. Een goede afwatering gedurende de winterperiode is cruciaal. Langdurig

gevormde plassen zorgen er immers voor dat goede grassen verdwijnen. In het voorjaar kan de graszode belucht worden met de weidesleep of wiedeeg. Oneffenheden kunnen weggewerkt worden met een landrol. Onkruiden kunnen, indien nodig, best plaatselijk bestreden worden (distels en ridderszuring). Start pas met bemesting als de grond voldoende berijdbaar is. Zware machines kunnen de zode sterk beschadigen. Overweeg doorzaaien bij dunne stand of open plekken.

Besluit

De teelt van gras(-klaver) vraagt veel tijd, aandacht en kunde. Niet enkel voor de aanleg ervan, maar ook voor bemesting en uitbating is veel kennis vereist. De diersoort bepaalt de uitbating. Belangrijk om te weten is dat met een goed onderhoud weinig of geen gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. ■

Aan dit artikel werkten mee: [Andries Colman](#), [Geert Rombouts](#), [Ivan Ryckaert](#) & [Laurence Hubrecht](#) (Departement Landbouw en Visserij) & [Alex De Vliegher](#) (ILVO).